

Mangfoldighed giver udvikling

12 projekter der skaber nye muligheder på landet

Mangfoldighed giver udvikling
12 projekter der skaber nye muligheder
på landet
Juni 2010

Oplag: 3.500
ISBN tryk: 978-87-7083-840-5
ISBN web: 978-87-7083-841-2
Redaktion: Charlotte Mannsteadt
(Mannkind), Martin Arellano-Zandi
(Fødevareministeriet) og Sara Aabolt
Christensen (Fødevareministeriet)
Foto: Lars Gundersen, Mogens Schou,
Trine Schwennesen, Colourbox, Jørgen
Kølle og Folmer Kristensen
Design: Par No 1
Tryk: Schjølind Tryk A/S

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Slotsholmsgade 12
1216 København K
Tlf. 33 92 33 01
mail: fvm@fvm.dk
www.fvm.dk

55 lokale aktionsgrupper i hele landet har direkte indflydelse på udviklingen i landdistrikter og fiskeriområder. De arbejder med at skabe liv og job med støtte fra Fødevareministeriet og EU.

Indhold

	Side
Længe leve mangfoldigheden.....	5
LAG Bornholm – Fyrbøder for kunsthåndværkersammenslutningen ACAB.....	6
LAG Djursland – Mørkeægget – 3 i én	8
LAG Guldborgsund – Hvor drømme bliver til virkelighed	10
LAG Læsø, Ærø og Samsø – Røget Læsø Fjæsing.....	12
LAG Langeland – Tilgængelighed for kørestolsbrugere til stranden.....	14
LAG Nordfyn – Ditlevsdal	16
LAG Ringkøbing-Skjern – Faster Andelsmejeri	18
LAG Læsø, Ærø og Samsø – Samsø Landkøkken.....	20
LAG Skive – Rødding – Æblets By	22
LAG Tønder – Rømmø Havn – West Coast Port of Denmark	24
LAG Varde – Matrikelløs Multi Paraply Arena	26
LAG Vordingborg – AirRover (ID Flyet)	28
Kort om LAG	30

Længe leve mangfoldigheden

Vi er nået halvvejs igennem Landdistriktsprogrammet og Fiskeriudviklingsprogrammet for perioden 2007-2013. Som led i gennemførelsen af de to programmer har Fødevareministeriet lagt kompetencen til at udpege gode lokale udviklingsprojekter til tilskud hos 55 foreninger rundt i landet – de såkaldte lokale aktionsgrupper (LAG'er). De første 500 støttede projekter fra de lokale aktionsgrupper er afsluttet, og mere end 1700 projekter er undervejs rundt omkring i landet.

Liv og dynamik er afgørende for en lys fremtid i de danske landdistrikter. Men hvad giver liv på landet? I landdistrikterne er man bevidst om, at man står over for en stor opgave, og at en del af ansvaret for at skabe udvikling ligger lokalt. Der findes ikke ét svar på det spørgsmål, men derimod lige så mange, som der er landdistrikter og fiskeriområder i Danmark.

Derfor er mangfoldigheden vigtig. Vigtig for at kunne inddrage de forskellige ressourcer, der findes eller ligger gemt på stedet; hos borgerne i landsbyen, i foreningen, i virksomheden eller i lokalområdet. Og vigtig for opfyldelsen af regeringens vision om et Danmark i balance, hvor der er gode muligheder for bosætning og erhvervsudvikling i alle dele af landet.

Vi skal derfor styrke mangfoldigheden. Med Landdistriktsprogrammet og Fiskeriudviklingsprogrammet skaber Fødevareministeriet rammerne, mens de konkrete idéer og initiativer skabes lokalt. De lokale aktionsgrupper og de mange interessegrupper og sektorer, der aktivt inddrages i de lokale aktionsgruppers arbejde, er netop et udtryk for mangfoldighed.

Derfor udgiver Fødevareministeriet nu en samling af gode projekteksempler, der viser mangfoldigheden af de støttede projekter. Eksemplerne er udvalgt af de lokale aktionsgrupper selv og et panel af personer, der til dagligt arbejder med udvikling af landdistrikter.

Samlingen af eksempler giver 12 forskellige bud på, hvordan vi skaber liv på landet. Projekterne viser iderigdom og iværksætterånd, som bliver hjulpet godt på vej af tilskudsmulighederne under Fødevareministeriets Landdistriktsprogram og Fiskeriudviklingsprogram. De viser også, hvordan de lokale aktionsgrupper er med til at skabe positiv udvikling i landdistrikter og fiskeriområder.

Jeg vil gerne takke projektholderne, de lokale aktionsgrupper og dommerpanelet for arbejdet med at finde projekter til magasinet.

Jeg håber, at dette magasin kan inspirere andre til at være aktive i lokalsamfundet og give inspiration til at samarbejde og mod til at virkeliggøre egne idéer og projekter. Vi behøver projekter, der kan skabe nye arbejdspladser og attraktive levevilkår som forudsætning for levende landdistrikter og fiskeriområder.

God læselyst!

Henrik Høegh
Fødevareminister
Juni 2010

Fyrbøder for kunsthåndværker-sammenslutningen ACAB

I Hasle på Bornholm er den gamle købmandsgård fra 1800-tallet, Grønbechs Gård, blevet omdannet til Bornholms Center for Kunsthåndværk. Her har vi sat Arts and Crafts Association Bornholm, også kaldet ACAB, stævne, da de her fast har ét af lokalerne til udstilling af medlemmernes værker.

Det hele startede i 1998, hvor en visionær borgmester, Birgit Rasmussen, fik gennemført, at Hasle skulle profilere sig på kunsthåndværk og være det samlede sted for al kunsthåndværk på Bornholm. Efter flere mislykkede forsøg på at organisere kunsthåndværkerne tog Maibritt Jönsson og Bente Hammer fat og gik til kommunen, som var med på at samarbejde om sagen. Efter mange møder om form og indhold valgte Maibritt og Bente at udarbejde et oplæg til vedtægter og indkaldte til stiftende generalforsamling. I slutningen af 2001 var ACAB en realitet.

"I starten var vi kun 3 medlemmer i bestyrelsen, og det var godt. Vi kunne relativt nemt og effektivt tage beslutninger og få sat gang i tingene, for det var der brug for. Vi var enige om, at det skulle være en forening med et vist professionelt kvalitetsniveau, hvis vi ville noget alvorligt med det. Der blev dannet et eksternt udvalg, som beslutter, hvem der kan være med, og det er nok en af de klogeste beslutninger, vi har taget", siger Bente og fortæller videre:

"Vi satte også et succes-mål om, at vi ville være 30 medlemmer, og nu er vi over 70. Vi var i starten en gruppe ældre kunsthåndværkere, men da Glasskolen kom, var der pludselig unge derfra, som fik lyst til at blive på Bornholm og arbejde. Det er foreløbigt blevet til 10-15 stykker. Vi ville skabe et udviklingsmiljø, et sted, hvor vi kunne lære af hinanden og blive endnu bedre som kunsthåndværkere og dygtigere til at leve af det."

Bagest fra venstre: Peter Faber, guld- og knivsmed. Bente Hammer, tekstilkunstner. Birgit Stoltz Andersen, projektleder og sekretariatsleder for ACAB. Forrest fra venstre: Maibritt Jönsson, glaskunstner. Hans-Henning Pedersen, snedker og trædrejer. Elinor Andersson, formand for ACAB, glaskunstner.

» Det har i det hele taget været en stor øjenåbner at opleve, at det, vi laver, bliver anerkendt på så højt et niveau, og det løfter mentalt folk at have bevidstheden om, at man kan måle sig med dem på verdensplan. «

Maibritt Jönsson

Der fyres op under bornholmsk kunst

"Fyrbøderprojektet startede i januar 2009 med 3 overordnede formål: Udstillinger, kompetenceudvikling og øget salg. Udstillinger, som gør ACAB synlig uden for Bornholm og i udlandet. Kompetenceudvikling gennem kurser og studieture. Øget salg for at skabe en øget indtjening til kunsthåndværkerne. Vi ville arbejde med et mere målrettet salg gennem museumsbutikker, kunstforeninger m.v., undersøge mulighederne for firmagavesalg og se, om nogle af medlemmerne kunne øge indtjeningen gennem design med produktion andre steder", fortæller Birgit Stoltz Andersen, der er projektleder for ACAB.

Som "fyrbøder" blev Anne-Marie Overbye ansat. Anne-Marie har et enormt internationalt netværk, opbygget i forbindelse med hendes mands arbejde som ambassadør rundt omkring i verden. Dette, samt hendes store interesse for kunsthåndværk, bidrog til at sparke dørene ind til steder, der ellers ikke er nemt tilgængelige.

"En af udfordringerne er stadigvæk at vise omverdenen, at der rent faktisk er forretning i kunsthåndværk. Vi befinder os i en brydningstid, og i ACAB stræber vi efter at føre håndværkstraditionen videre i samklang med de nye teknikker", siger Elinor Andersson, der er glaskunstner og formand for ACAB.

Ret hurtigt lykkedes det at få ACAB og ACAB-medlemmer med i forskellige udenlandske og anerkendte udstillinger. F.eks. var snedker og trædrejer Hans-Henning Pedersen med på Collect i London 2009, hvor den gode historie er, at Lady Bambery kom forbi og købte alt, hvad han havde på udstillingen.

"Anne-Marie var en stor hjælp med hensyn til sparring omkring forhandlingerne med Collect. Sådan en bonderøv som mig vidste jo ingenting om, hvad man skal passe på, og hvordan man skal forholde sig i sådan en situation", fortæller Hans-Henrik. "Det har i det hele taget været en stor øjenåbner at opleve, at det, vi laver, bliver

Økonomiske data

Projektets samlede budget: 1.520.000 kr.

Finansiering:

LAG Bornholm 760.000 kr.
Vækstforum Bornholm 760.000 kr.

anerkendt på så højt et niveau, og det løfter mentalt folk at have bevidstheden om, at man kan måle sig med dem på verdensplan", siger Maibritt.

En perfekt kombination

ACAB har deres egen sekretariatsleder, Birgit, som er den daglige tovholder for foreningens mange aktiviteter og medlemmer. Og der er bred enighed om, at kombinationen af en Anne-Marie med det gode netværk og en Birgit med projektleder-kompetencerne er den bedste kombination, man kan ønske sig.

"Projektet løber året ud og slutter med en tur, hvor en flok på 17 medlemmer tager til Kina på studietur, hvor vi skal inspireres og besøge forskellige værksteder, kunsthåndværkerskoler, en keramik-by og en by, der er kendt for fair trade-projekter og meget mere", siger Birgitte.

Der er tydeligvis fremdrift i foreningen og dens medlemmer:

"ACAB er blevet valgt i Europa til en bog, der hedder "Big Strategies for Small Business", og vi er også med i bogen "Iværksætter på landet" af Julie Lindegaard. Og vi har været inviteret til Valencia til seminaret "Crafts in the EU", hvor man havde samlet de bedste kunsthåndværkere og skoler i Europa, hvor vi blev valgt til at repræsentere Danmark", siger Bente.

Økonomiske data

Projektets samlede budget3.120.000 kr.

Finansiering:

LAG Djursland 650.000 kr.
 Syddjurs Kommune 325.000 kr.
 Egenfinansiering inkl. frivillige timer2.145.000 kr.

» Nu har ungdomscafeen været åben et års tid, og der har ingen nævneværdige problemer været, så de unge passer godt på lokalerne og bruger stedet fornuftigt. Og der er faktisk færre unge på gadehjørnerne nu. «

Jakob Andersen

Mørkeægget – 3 i én

Nord for Århus på vej til Djursland ligger Mørke, der er en by med omkring 1700 indbyggere. Her er intet forsamlingshus, og idrætshallen har derfor været det sted, som har samlet flest mennesker i Mørke. Men hallen havde sine begrænsninger, og der var behov for at få flere nye aktiviteter og skabe bedre forhold til en fitnessafdeling, et ungdomsmiljø og en multisal. Det endte med projektet "Mørkeægget – 3 i én".

Brian Pedersen og Jakob Andersen har været drivkræfterne i at få realiseret det nye projekt.

"Vi havde længe været trætte af, at vi ikke kunne se ned i hallen. Hal-bestyrelsen havde en idé om at vende cafeteriet, og vi begyndte derfor at overveje mulighederne. Først beskrev vi det, vi gerne ville, ganske kort. Herefter fremlagde vi planerne for idrætsforeningens bestyrelse og for hal-bestyrelsen, som var helt vilde med ideerne", fortæller Jakob.

Hele byen har været med

Involveringen af byens borgere og potentielle brugere af stedet har været et kæmpe arbejde. Brian og Jakob har siddet "i helikopteren", hvorfra Brian har taget sig af bygninger og håndværkere, og Jakob har organiseret finansieringen af projekter. Hele tiden har Brian og Jakob arbejdet tæt sammen med hal-bestyrelsen, som også har været inddraget i arbejdet.

"Vi holdt et borgermøde i september, hvor vi redegjorde for vores planer og fremlagde, hvad vi behøvede for at kunne gennemføre det. Der var brug for medlemmer til en fitness-bestyrelse, frivillige til at

samle penge ind og en masse praktiske opgaver. Det har vist sig, at opbakningen fra byen var helt kanon", siger Jakob.

I starten af 2009 deltog frivillige fra idrætsforeningen og fra byen i øvrigt gennem flere weekender - nogle spartlede, malede m.v., og andre sørgede for mad og ryddede op.

Der blev organiseret indsamling af 25-ører med indsamlingsdåser i butikkerne, en tømrermester sponserede kildevand med firmaets logo på, og projektet modtog desuden en mængde gaver lige fra et tv, Wii-spil, bærbar pc'er, til en hjertestarter, en adgangsautomat til fitnessafdelingen, en ståltrappe og et større beløb fra en lokal fond.

Et sted for byens unge

Efterfølgende blev det besluttet også at indrette en ungdomscafé, hvor de unge gratis kan komme og spille billard, airhockey, bordfodbold, bordtennis eller pc-spil.

"Vi ville gerne have de unge væk fra gadehjørnerne, fordi der har været lidt ballade i byen. Og det går faktisk rigtig godt. Vi har ikke gjort noget særligt for at tiltrække de unge. Der kommer jo mange unge og dyrker sport her, og de har kammerater, som måske ikke er medlem af idrætsforeningen, men som så kommer med herhen. Og sådan har rygtet spredt sig. Så stor er byen jo heller ikke", siger Jakob.

De unge kan komme og tage faciliteterne i brug, når halinspektøren er til stede fra 4-5-tiden om eftermiddagen. Der er nogle enkle regler, de skal overholde, men ellers er der hverken tale om opsyn eller opdragelse.

"Nu har ungdomscafeen været åben et års tid, og der har ingen nævneværdige problemer været, så de unge passer godt på lokalerne og bruger stedet fornuftigt. Og der er faktisk færre unge på gadehjørnerne nu", siger Jakob.

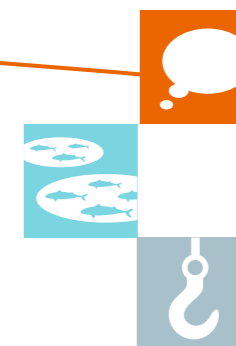
Noget for enhver smag

"Af nye faciliteter i hallen er fitnesscenteret, som er en kæmpesucces, inklusiv indoor cycling med 300 medlemmer i løbet af et års tid. Målet var 200. Der er nye tiltag på vej i den nye multi-sal, og der er allerede blevet arrangeret en masse aktiviteter som f.eks. modeopvisning, fernisering og et rejseforedrag, der tiltrak 220 mennesker. Vi har klart fået fat i nye brugere af stedet, og medlemstallet i idrætsforeningen er steget med 40 %", fortæller Brian.

"Selv byens julefest er genopstået efter at have ligget død i 12 år. Sidste år tænkte jeg, nu prøver vi igen og ser, om der ikke er opbakning til det. Vi var i tvivl om, hvorvidt vi kunne tiltrække mere end 100 deltagere, men der kom omkring 300. Vi er begyndt at reklamere for dette års julefest og har meddelt, at der maksimalt kan være 400 deltagere. Og det tror vi på, at der kommer", siger Jakob.

Fra venstre: Brian Pedersen, medlem af Mørke Idrætsforeningsbestyrelse, Teknisk Service Leder og Jakob Andersen, formand for Mørke Idrætsforeningsbestyrelse, IT Project Manager.

Hvor drømme bliver til virkelighed

Lydstudie og talentudvikling i Hesnæs.

På Falsters østlige kyst ligger Hesnæs. Husene i dette lille samfund er kendetegnet ved at have strå uden på murene holdt fast af maledes smalle trælistes, og de fleste af husene er ejet af Det Classenske Fideicommis, der lejer husene ud. I et af husene, der ligger på søsiden med udsigt til havet og den lille havn, finder vi parret Annette Berg og Thomas Hertzum og en gruppe unge mennesker, der alle arbejder med udviklingen af deres talent inden for musik.

I stalden er der ved at blive bygget et super lydstudie. På 1. salen over studiet bliver der værelser og badeværelse, så folk kan komme og arbejde i studiet i længere perioder. Der er også planer om at lave en lille pavillon-scene i haven og åbne laden op for større arrangementer hen ad vejen.

”Kunsten og naturen er vigtige for vores liv. Musikken og stemmen er naturens tale-rør, og vi skal lære at samarbejde med naturen både inden i og uden for os selv”, siger Annette.

Annette blev som barn kaldt for et sang-ge-ni, men efterhånden som hun voksede op, kunne hun ikke finde sig selv i om-giv-velsernes billeder af hende.

”Jeg måtte finde min drøm, min vej, hvilket jeg fik muligheden for, da jeg i en peri-ode på 3 år boede i et lille hus i sumpen lige uden for New Orleans; et sted, hvor man er nødt til at lytte, og se, hvor man træder. Der lærte jeg naturens rigdom og min sande stemme at kende.

Jeg kom hjem i 1996 og ønskede ved siden af min egen sangkarriere at dele mine ny-fundne ”nøgler” med andre og begyndte derfor at undervise i personlig udvikling og sang. De to ting hænger sammen for mig, for der findes ikke et instrument, der er mere påvirkelig af ens sind og følelser end stemmen”, siger Annette.

Thomas og Annette mødte hinanden, og efter noget tid opstod muligheden for at leje huset i Hesnæs som rammen om de fælles drømme og visioner.

”Annette er hjertet i stedet her, og jeg er praktikeren, der fører tingene ud i livet. Jeg er vildt optaget af at arbejde med og tage del i grupper, fordi jeg tror på, at alle mennesker har en plads i en større sam-menhæng, hvor de fungerer optimalt”, fortæller Thomas.

Center for musik, kunst og kultur

Thomas og Annette drømmer om at gøre Hesnæs til et centrum for kultur og musik, hvor der både indspilles musik, udvikles talenter, afholdes koncerter og andre kul-turelle arrangementer. De har et interna-tionalt netværk og kombinerer det lokale med det internationale, så der bliver bragt erfaringer ind udefra samt mulighed for selv at få sin musik ud i verden.

”Tidligere var erhvervene her udelukkende fiskeri, skov- og landbrug. Nu får vi så også et kulturerhverv, som vil trække lange po-sitive spor og give nye muligheder, og det er der lokalt stor åbenhed overfor”, siger Vif, der er nabo til Thomas og Annette.

Også LAG Guldborgsund tror på projektet:

”Bestyrelsen kan lide dette projekt, fordi der er mange tomme huse her, som kan bruges til alt muligt, hvis idéer, energi og kapital til at føre det ud i livet er til stede. Det er aktiviteter, der tiltrækker, og rela-tioner, der fastholder, og dette projekt bygger på en kombination af begge dele, som bestyrelsen håber kan give varige effekter for lokalsamfundet”, siger LAG-koordinatør Carina Woolhead.

”Der er et fint sammenfald mellem, hvad Det Classenske Fideicommis, LAG Guldborgsund og vi selv vil udviklingsmæssigt, for det er jo ikke en hvilken som helst ud-vikling, vi ønsker.

Vi ønsker udvikling baseret på værdier, hvor vi værner om stedet og dets sær-egenhed”, siger Thomas.

Økonomiske data

Projektets samlede budget 676.000 kr.

Finansiering:

LAG Guldborgsund: 300.000 kr.

Egenfinansiering: 376.000 kr.

» Tidligere var erhvervene her udelukkende fiskeri, skov- og landbrug. Nu får vi så også et kulturerhverv, som vil trække lange positive spor og give nye muligheder, og det er der lokalt stor åbenhed overfor. «

Vif Dissing

Fra venstre: Daniel Rahbek, musiker, sangskriver, vil også gerne være producer på stedet i fremtiden. Charlotte Kamper, sekretær i Det Classenske Fideicommis. Rune Sterling, musiker, sangskriver og producer. Matilde Mo, sanger, sangskriver og underviser i musik i folkeskolen. Maria Berndsen, sanger, sangskriver og underviser. Thomas Hertzum, Swamp Unlimited ApS, trommeslager og producer. Annette Berg, Swamp Unlimited ApS, sanger og sangskriver og producer. Vif Dissing, nabokone til Annette og Thomas. Carina Woolhead, koordinatør for LAG Guldborgsund. Metta Carter, grafiker, fundraiser og sparringspartner. Christian Kemnitz, musiker og kropsterapeut.

» Jeg er glad for den støtte, jeg har fået via LAG'en, selvom jeg nok ikke havde kunnet lade være alligevel, men det var klart med til at give mig motivation til at komme i gang. «

Bent Rulle

Røget Læsø Fjæsing

Vejret er helt fantastisk, sol, lamme-skyer og næsten ingen vind, da vi nærmer os Læsø med færgen fra Frederikshavn. I Østerby møder vi Bent Rulle, der har skabt Røget Læsø Fjæsing, en lille ny forretning på havnen i ny-istandsatte fine bygninger.

"Jeg har kun hørt positive meldinger om butikken, for før var det grimme og udslidte redskabsskure. Så det visuelle her på havnen er blevet meget bedre", siger Bent.

Bent viser sin butik frem med nyt køkken, vakuum-pakke-maskine og meget andet. Det hele ser nyt og godt ud, og Bent er også i gang med at male et lille stakit, der til sæsonen skal op omkring de borde og stole, der bliver stillet op udenfor.

"Mit primære formål med dette projekt er at få fjæsingen anerkendt, ikke bare på Læsø, men også ude omkring, bl.a. via vore turister, som kommer og spiser fjæsing og kan tage oplevelsen med sig og fortælle om den til andre. Og det har jeg indtryk af har virket ret godt", fortæller Bent og fortsætter:

"Idéen er opstået på grund af, at jeg er fisker. Jeg har fisket fjæsing i mange år og har været underlagt meget svingende markedspriser. Jeg syntes, det var synd for så fin en spise fisk, og at det måtte kunne

lade sig gøre at opnå mere anerkendelse af fisken, hvis man præsenterede den anderledes, som f.eks. røget."

Fastholder Læsøs fiskeridentitet

Fjæsingen har været en spise fisk i mange, mange år, men ikke kendt i vide kredse herhjemme. Den er blevet sendt til Spanien, Portugal og Italien, hvor man anerkender den som en luksus fisk. Men al den eksport, der var for 20-25 år siden, er væk, fordi der har været lange perioder, hvor det ikke har været lønsomt at fiske fjæsing.

"Så var det, jeg tænkte, at her var en niche, for der er ingen restriktioner på at fiske fjæsing, og det er muligt at gøre det hele året. Så jeg ville forsøge med en lille kutter og have forretningen her på havnen om sommeren og afsætning til virksomheder, restauranter og lignende om vinteren.

Nu har jeg også Læsø hummer, Læsø rejer og Læsø fiskefrikadeller på menuen. De har jo hele tiden været her, men jeg præsenterer dem på en ny måde, ved at de er spiseklar og kan indtages her med det samme. Fiskehandleren sælger fiskene rå, og industrien rå eller frosset til eksport. Fiskehandleren siger, at han aldrig har solgt så mange fjæsinger som efter, at min forretning åbnede sidste sommer", siger Bent.

Læsø har oplevet en nedgang i antallet af kuttere og fiskere, men ikke en nedgang i fiskeriet for der er flere hummere end nogensinde før. I Østerby Havn er 80-90 % af omsætningen jomfruhummere. Nedgangen i antallet af fiskere skyldes, at fiskeriet i mange år har været for usikkert med mange restriktioner, svingende indtjening osv., og at der ikke længere kommer ret mange unge mennesker ind i faget.

Et godt supplement i lokalsamfundet

"Sidste sommer havde jeg to medhjælpere i butikken, for der var vældig gang i den. Vi arbejdede alle tre fuld tid i højsæsonen og indimellem endda med lidt ekstra hjælp. Så nogen arbejdspladser kommer der jo også ud af projektet. Jeg skal jo også hele tiden holde mig for øje, at jeg gør noget, som fiskehandleren og restauranterne ikke gør, så vi supplerer hinanden. Det er vigtigt, at vi finder hver vores niche."

LAG Læsø, Ærø og Samsø har støttet etableringen af forretningen med køkken og indretning, og det særlige udstyr på kutteren, som bruges til indhaling af fjæsing.

"Jeg er glad for den støtte, jeg har fået via LAG'en, selvom jeg nok ikke havde kunnet lade være alligevel, men det var klart med til at give mig motivation til at komme i gang", siger Bent.

Økonomiske data

Projektets samlede budget 1.089.483 kr.

Finansiering:

LAG Læsø, Ærø og Samsø ..272.372 kr.
Egenfinansiering817.111 kr.

Tilgængelighed for kørestolsbrugere til stranden

Idyllen er til at tage og føle på, når man en smuk og lys forårsdag kører gennem Langeland ad små snoede veje med stråttækte bindingsværkshuse på begge sider. Emmersbølle Strand er en af tre strande på Langeland, hvor handicappede borgere nu også har fået adgang til at nyde idyllen ved strand og vand.

Der er tale om måtter lavet af træ-lameller, som lægger sig oven på sandet og skaber et stabilt underlag for kørestolsbrugere. Derudover er der bygget en badebro med en rampe, der går fra matten på sandet og hele vejen ned i vandet, hvorfra særlige kørestole, der kan tåle sand og saltvand, kan bringe handicappede ned i vandet.

Dagen før Kristi Himmelfartsdag 2009 kom de første måtter, den nye badebro blev sat op, og der blev holdt indvielse.

”Den første, der kom i vandet ved hjælp af den særlige kørestol, var en handicappet mand, der som barn brækkede nakken, fordi han sprang i vandet netop her ved Emmersbølle Strand – så det var et særligt øjeblik for ham”, fortæller Knud Rasmussen, som er med i bestyrelsen for LAG Langeland og er blandt den lille gruppe af mennesker, der har været involveret i projektet.

Samarbejde på tværs af foreninger

”Idéen opstod i den lokale afdeling af Danske Handicaporganisationer (DH), der bragte den op i kommunens handicapråd, som heldigvis syntes, det var en god idé. De ville gerne støtte projektet både moralsk og med nogle kommunale timer”, fortæller Knud og fortsætter:

”DH var på tur rundt til alle campingpladserne for at se, hvor det var mest oplagt at forbedre tilgangsforhold, og samtidig vidste vi, at Emmersbølle Camping var indstillet som Danmarks mest handicapvenlige campingplads.”

Der opstod et samarbejde om køremåtterne og badebroen, hvor Emmersbølle Camping lovede at betale halvdelen af broen, hvis LAG Langeland kunne finansiere den anden halvdel. Måtterne er finansieret af LAG og forskellige fonde.

LAG Langeland-koordinatoren har hjulpet med at skrive ansøgninger. Kommunen har forbedret adgangsforhold omkring parkeringen og bygget et lille skur til de særlige kørestole. Samarbejdet om vedligeholdelsen af måtter og badebroer er også på plads. Emmersbølle Camping sørger for at vedligeholde broen og opbevare de særlige kørestole og måtterne. Og kommunen sørger for måtterne ved Ristinge Strand og Spodsbjerg Strand og lægger også måtterne ud ved Emmersbølle.

Midlerne fra LAG åbnede døre

”Udfordringen for mange projekter er, at pengene fra EU først kommer, efter at projektet er gennemført, og det kan være svært at låne penge i mellemtiden.

Men her har vi haft et godt samarbejde med den lokale bank, og en landmand gik ind med sin kassekredit”, siger Hans-Erik Krogh Jensen, der er formand for den lokale afdeling af DH og desuden sidder i handicaprådet.

Nu er der oven i købet økonomi til at rulle projektet yderligere ud med måtter ved stranden i Bagenkop og flere andre strande også. Et helt hold af mennesker med handicap og deres hjælpere deltager i Langelandsfestivalen, og i den forbindelse er der behov for at forbedre adgangsforholdene ved den nærliggende strand. Som forholdene er nu, kan man ikke komme til stranden med kørestol, så dette projekt skal prioriteres.

”Hvis vi ikke havde fået LAG-midlerne, så var projektet ikke blevet til noget, for private, virksomheder og kommunen gik kun ind i det, fordi vi kunne få midler fra LAG’en. Nu er ambitionen, at Langeland skal være Danmarks mest tilgængelige kommune, og det skal vi nok nå”, siger Jan Mortensen fra den lokale afdeling af DH.

Økonomiske data

Projektets samlede budget 256.496 kr.

Finansiering:

LAG Langeland 128.246 kr.
Langeland Kommune 50.000 kr.
Friluftsrådet 68.250 kr.
Egenfinansiering 10.000 kr.

Fra venstre: Knud Rasmussen, pensionist og i LAG-bestyrelsen, tidligere skoledirektør. Lisa Pihl Jensen, kommunalpolitiker, formand for det kommunale handicapråd og i LAG-bestyrelsen i sidste periode. Jan Mortensen, pensionist, udlært bager, indtil et uheld gjorde ham handicappet, i DH lokalt og PTU (Polio-, trafik- og ulykkeskadede) samt i handicaprådet som suppleant for Hans-Erik. Hans-Erik Krogh Jensen, førtidspensioneret møbelsnedker, formand for DH lokalt og i handicaprådet.

» Hvis vi ikke havde fået LAG-midlerne, så var projektet ikke blevet til noget, for private, virksomheder og kommunen gik kun ind i det, fordi vi kunne få midler fra LAG’en. Nu er ambitionen, at Langeland skal være Danmarks mest tilgængelige kommune, og det skal vi nok nå. «

Jan Mortensen

» Projektet lykkedes, tror vi, fordi vi gav det et ordentlig støttebeløb fra starten. Det var en kontroversiel beslutning, og Yvonne blev chokeret over den megen pressedækning, der kom. «
 Anders Lyck Fogh-Schultz, koordinator for LAG Nordfyn

Økonomiske data

Projektets samlede budget 1.905.000 kr.

Finansiering:

LAG Nordfyn 762.000 kr.
 Egenfinansiering 1.143.000kr.

Ditlevsdal

Udvikling af en mikrovirksomhed til et Nordfyntsk Oplevelsescenter – en kobling af gastronomi, specialiteter og turisme.

Lidt nord for motorvejen, lige inden man kommer til Odense fra Jyllands-siden, ligger Morud, som er en ganske lille by. Lidt uden for Morud ligger Ditlevsdal i det bakkede og skønne terræn - i ro og fred fra hovedvejen. Her bor og arbejder Yvonne og Niels Henrik Ove og deres 10-årige datter.

Yvonne og Ove har haft stedet i ca. 18 år og opdrættet bisoner i 16 år. Det startede med almindeligt kødkvæg, men så fik parret en dag mulighed for at købe bisoner fra Danmark og ville prøve det – "bare så-dan lidt for sjov". Efterhånden lærte de, at der var stor forskel på at opdrætte bisoner og almindeligt kødkvæg.

"Vi blev betagede af dyrene, købte flere og tog på rejser til USA og Canada for at lære mere om dem. Så begyndte vi at sælge bisonkød til supermarkeder, men det krævede, at vi skulle være til stede i butikkerne og præsentere kødet. Hen ad vejen har vi fundet vi ud af, at vi hellere vil bruge vores kræfter på at få det til at fungere her på gården", fortæller Yvonne.

Ditlevsdal er en større gård, hvor der løbende er bygget til, efterhånden som forretningen er vokset. Der er i dag plads til flere besøgende selskaber samtidig. Som en del af besøget bliver gæsterne kørt ture ud i engen til bisoner og bliver budt inden for i den nye gårdbutik, hvor man kan købe bisonkød både som spegepølse og som fersk kød.

Et fyrtårn for Nordfyn

Ditlevsdal var den første bisonfarm i Danmark og er den største i Europa. Formålet med projektet er at skabe et oplevelsescenter for forskellige målgrupper inden for gastronomi, specialiteter og turisme på Nordfyn. Ditlevsdal Bison Farm er både landbrug, gårdbutik, restaurant og events – alt sammen med de amerikanske bisonokser som hovedtema.

LAG Nordfyn vælger en gang årligt et fyrtårns-projekt, som har effekter, der rækker ud over selve projektet og samtidig har været i stand til at skabe nye arbejdspladser. I 2009 faldt valget på Ditlevsdal.

Turismen er den vigtigste indtægtskilde på Nordfyn, men en bisonfarm som denne, der forener oplevelser med gastronomi og fødevarer, kan mere end de fleste andre turistattraktioner.

"Projektet lykkedes, tror vi, fordi vi gav det et ordentlig støttebeløb fra starten. Det var en kontroversiel beslutning, og Yvonne blev chokeret over den megen pressedækning, der kom. Men projektet er et godt eksempel på at trække frem, når vi taler om etablering af lokale arbejdspladser. Projektet modtog over 700.000 kroner i tilskud og har foreløbigt medvirket til at skabe 10 arbejdspladser. I øvrigt har turistforeningen, erhvervsforeningen og LAG'en arbejdet tæt sammen om projektet. I dag er alle glade for projektet og de muligheder, det giver for Nordfyn", siger Anders Lyck Fogh-Schultz, der er koordinator for LAG Nordfyn.

Med plads til udvikling

Det at gå fra at være et lille familiedrevet sted til at være Nordeuropas største bisonkvægavler, restauratør og butiksindehaver med 10 ansatte har krævet forandringer i familiens liv.

"Min mand er revisor, og jeg er lægesekretær, men er nu fuldtidsbeskæftiget her på gården og skal hele tiden lære en masse nyt, fordi jeg jo ikke har en relevant uddannelse at læne mig op ad. Administrationen er tung, og vi har jævnligt kontrolbesøg fra ministeriet for at se, om alting er i orden. Samtidigt håber jeg snart at få tid til at tage kurser, der kan give mig et kompetenceløft på relevante områder", siger Yvonne og fortsætter:

"For tiden er der efterspørgsel efter mindre mødefaciliteter, så det overvejer vi også. Derudover har vi planer om en online-shop med kød, men det er ikke helt ligetil, så det arbejder vi videre med", fortæller Yvonne.

Det er en sand iværksætter, der taler.

Fra venstre: Niels Henrik Ove og Yvonne og deres datter.

Faster Andelsmejeri

Økonomiske data

Projektets samlede budget 4.780.230 kr.

Finansiering:

LAG Ringkøbing-Skjern: ... 1.038.730 kr.

Ringkøbing-Skjern

Kommune: 519.000 kr.

Region Midtjylland: 519.000 kr.

Velfærdsministeriet

(Landdistriktpuljen): 250.000 kr.

Fødevarerministeriet

(suppl. EU-midler): 250.000 kr.

SKAK-Fonden: 50.000 kr.

A.P. Møller Fonden: 2.000.000 kr.

Frivilligt arbejde: 153.500 kr.

Når man nærmer sig Astrup, der ligger nordøst for Skjern på vej mod Videbæk, ser man skorstenen, lang tid før man når ind i selve byen. Den hører til en statelig og flot mejeribygning fra 1933, af en kvalitet og størrelse som man ikke ser mange steder mere.

Mejeriet er for nylig blevet istandsat efter alle kunstens regler og står nu i de rigtige materialer med nye tegl, reparerede fuger og nye vinduer. Vi møder en gruppe af de folk, der har været med til at realisere idéen om at købe og istandsætte mejeriet og få skabt nye aktiviteter til glæde for lokalsamfundet.

”Det startede med, at vi holdt et fremtidsværksted i 2007, hvor idéen blev født, og hurtigt blev der nedsat en arbejdsgruppe på 11 frivillige til at arbejde videre med sagen. Mejeriet var jo ikke vores, så vi

skulle først finde en måde at købe det på. Vi indledte forhandlinger med ejeren, som hidtil havde udlejet lokalerne til opbevaring af skrot og gamle biler, hvilket så herrens ud, når man kørte igennem byen. Vi fik aftalt en pris med ham og fik dannet Foreningen Faster Andelsmejeri, som nu ejer ejendommen og står for driften af den”, fortæller Poul Junge, der er bestyrelsesformand for foreningen.

Bestyrelsen i den nye forening arbejdede videre med projektet og stod for at drive projektet fremad gennem ca. 1,5 år. I dag har Foreningen Faster Andelsmejeri ca. 100 husstande som medlemmer, hvoraf mange i projektperioden også har bidraget med frivilligt arbejde til løsning af forskellige opgaver.

Fra forfald til forskønnelse

Mejeriet er en bevaringsværdig bygning, og efter et udbud blev tre arkitektvirksomheder inviteret til at byde på restaureringsopgaven. Arkitekt Claus Bødtker vandt opgaven.

”Mejeriet var fortil skjult bag nyere og grimme tilbygninger, så man fra vejen slet ikke kunne se den flotte hovedbygning. Dem har vi fået revet ned, så mejeriet nu fremstår i al sin pragt, og vi har fået genskabt pladsen foran bygningen, så den igen ligner den originale. Det giver en helt ny oplevelse af byens rum og har skabt lys og luft i bybilledet”, siger Poul.

Samlingssted for landsbyen

Fra starten blev der etableret et tæt samarbejde med den lokale andelsejede købmandsforretning, som ikke kunne udvide og derfor var interesseret i at flytte ind i mejeriet.

”Forretningen ligger nu i mejeriet, og forhallen giver kunderne mulighed for at sidde og snakke og hvile benene. Især de ældre kunder er glade for forhallen, som har forbedret adgangen til butikken væsentligt. Omsætningen i butikken er faktisk steget ca. 22 %, efter at den er flyttet herhen.

Der har også været udstilling i forhallen, hvor lyset er fantastisk, og der er højt til loftet. Julemarkedet havde 600 besøgende, og mange andre aktiviteter har allerede fundet sted, og endnu flere er på vej”, siger Nanna Olesen, der er medlem af arbejdsgruppen.

Nogle af lagerbygningerne bagved er bevaret, og Højvang Frugt lejer sig nu ind i disse lokaler. Desuden står flere lejere klar til at flytte ind, hvilket skal give grundindtægten til den daglige drift af bygningen. Desuden arbejdes der på at få gang i et benzin-salg på pladsen foran hovedbygningen. Indtægterne herfra skal også bidrage til finansieringen af driften.

Der har været et godt samarbejde mellem foreningen og kommunen samt lokale virksomheder og borgere i øvrigt. Og det har været en stor hjælp for projektet, at Faster Andelskasse har udarbejdet budgetter og beregninger og ikke mindst har stillet de nødvendige lån til rådighed for foreningen.

For lokalområdet betyder projektet, at en flot og bevaringsværdig bygning er kommet til ære og værdighed igen, at byen er blevet forskønnet, at købmandsbutikken har fået et kvalitetsmæssigt løft, samt at byen har fået nye faciliteter, som kan komme alle beboere til glæde.

» Det startede med, at vi holdt et fremtidsværksted i 2007, hvor idéen blev født, og hurtigt blev der nedsat en arbejdsgruppe på 11 frivillige til at arbejde videre med sagen. Mejeriet var jo ikke vores, så vi skulle først finde en måde at købe det på. «

Poul Junge

Fra venstre: Poul Junge, bestyrelsesformand, direktør for Faster Andelskasse. Jørgen Søndergaard Madsen, bestyrelsesmedlem, økologisk mælkeproducent. Nanna Olesen, medlem af arbejdsgruppen, butiksbestyrelse i Astrup Købmandshandel. Jan Aas Jansen, medlem af arbejdsgruppen, gårdejer og chauffør. Hans Olesen, bestyrelsesmedlem, specialarbejder hos Gåsdal. Jan Vestergaard, bestyrelsesmedlem, teamleder hos Vestas. Ivan Christensen, medlem af arbejdsgruppen, selvstændig vognmand.

Økonomiske data

Projektets samlede budget 462.397 kr.

Finansiering:

LAG Læsø, Ærø og Samsø .. 112.500 kr.
Egenfinansiering 349.897 kr.

Samsø Landkøkken

Samsø ligger midt i Danmark, og her driver Kim Bredsdorff-Larsen og Annelise Buur Rasmussen en farverig, stor gårdbutik i en gammel svinestald. Her sælger de varer fra Indien, Mexico og Indonesien samt alle deres hjemmegjorte produkter, der består af krydrede eddiker, sirupper, salte, olier, chutneyer, geleer og syltetøjer.

“Vi forsøger at lave ting, som ikke i forvejen fremstilles her på øen, så vi supplerer det, der findes, i stedet for at konkurrere med eksisterende produkter. Så vidt vi kan, baserer vi det på lokale råvarer, men bruger også råvarer fra andre steder og visse krydderier m.v. fra udlandet. Nogle af krydderterne dyrker vi selv. Vi bruger æblesaft i alle produkter, hvor der ellers skulle vand i. Det er lokale æbler, vi selv laver most af, som vi fryser ned eller laver æbleeddike af”, siger Annelise.

Vil skabe et nyt brand

Ambitionen med Samsø Landkøkken er at skabe et nyt brand på linje med Samsøkartofflen. Grundlaget for Kim og Annelises produktion er et nyt, godkendt køkken. Det har kostet 500.000 kr. at etablere og LAG Læsø, Ærø og Samsø har givet 25 % i støtte til det.

“Vi købte stedet her i 2007 for 1,5 mio. kr. for 1200 kvm under tag og 15.000 kvm grund. Så indrettede vi butiksløkalet her i svinestalden og derefter produktionskøkkenet, og nu går det faktisk rigtig godt”, fortæller Kim.

“Vi laver kun produkter i de mængder, der nu er råvarer til, så når vi koger æblegelé, så er der kun den mængde, der er mulig med de paradisæbler, der kan samles ind lokalt i sæsonen. Og det går fint”, siger Annelise.

“Vi har den skønneste æblehave på grunden med et hav af forskellige gamle sorter, som vi endnu ikke har kunnet få bestemt, og det er dem, vi laver mosten på. Der er også valnødder og hasselnødder, og i starten forestillede vi os at bruge alle disse nødder selv i produktionen, men det er alt for tidskrævende at knække nødder selv, så dem køber vi altså udefra”, siger Annelise.

Samsø Landkøkken i hele landet

“Vi er begge to oprindeligt pædagoger. Jeg var leder af det lokale asylcenter, hvor jeg arbejdede sammen med en, der var meget erfaren omkring madproduktion. Det startede med en butik i Ballen, hvor det mest var turisting, souvenirs m.v. og så lidt delikatesser, som vi købte andre steder. Bortset fra et par marmelader var det så godt som umuligt at finde lokalt fremstillede produkter”, fortæller Kim.

I den butik i Ballen, hvor Kim og Annelise oprindeligt startede med at drive forretning, driver en ven af dem nu en fin delikatesseforretning med alle mulige lokale produkter. Her har Kim og Annelise en ret pæn afsætning af deres varer, og ud over i butikken i Ballen forhandles produkterne fra Samsø Landkøkken p.t. fra omkring 50 delikatessebutikker landet over.

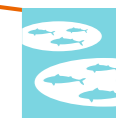
Kim og Annelise sælger også kunsthåndværk fra forskellige lande, men det er fødevarerprodukterne, der er den væsentlige indtjening. Og så tjener de lidt på udlejning af lejlighed, lagerplads m.v., da de har enorme mængder plads i længerne.

“Vi har fra starten af besluttet, at det skal være sjovt. Vores børn er flyttet hjemmefra for længst, så nu handler det jo om at lave det, vi synes er sjovt og så længe, vi synes det er sjovt. På et eller andet tidspunkt bliver vi måske for gamle til dette her, og så håber vi, at der er nogen, der vil overtage produktionen og stedet her og måske lave restaurant, galleri eller noget lignende”, siger Kim.

» Vi laver kun produkter i de mængder, der nu er råvarer til, så når vi koger æblegelé, så er der kun den mængde, der er mulig med de paradisæbler, der kan samles ind lokalt i sæsonen. Og det går fint. «

Annelise Buur Rasmussen

Fra venstre: Annelise Buur Rasmussen, medindehaver af Samsø Landkøkken, og Kim Bredsdorff-Larsen, medindehaver af Samsø Landkøkken.

Rødning – Æblets By

Økonomiske data

Projektets samlede budget 389.000 kr.

Finansiering:

LAG Skive 150.000 kr.
Landdistriktpuljen 150.000 kr.
Egenfinansiering 89.000 kr.

Ved Limfjorden lidt nordvest for Skive ligger Rødning. Lidt uden for Rødning er Spøttrup Borgmuseum beliggende i et fuldstændig vidunderligt landskab, der er et guldaldermaleri værdigt. Ganske tæt herved findes kilden til starten på projektet Rødning – Æblets By.

Her ligger nemlig de gamle jordlodder, ikke særligt store men fint organiseret på hver sin side af en lille allé, som en gang var fyldt op med frugttræer, så de lokale kunne være selvforsynende med frugt. "Anton Pedersens Æbleanlæg" står der på et fint skilt, og det viser sig, at stedet faktisk har en lang og ærværdig æblehistorie, som Æble-projektet er ved at genoplive og bygge videre på. Bag projektet står Peder Husted Laursen og Kristian Ahm Hansen.

"Vi samarbejder med både planteskoler og forskere fra Københavns Universitet, Pometet, som har den største samling af æblesorter i Danmark. På disse gamle lodder vil vi sammen med Pometet genplante æbletræer af særlige sorter, som man mener har været her oprindeligt, og senere undersøge, hvilke sorter der trives bedst her", fortæller Kristian.

Tilbage i selve Rødning by viser Kristian og Peder bittesmå æbletræer i beskyttende plastrør frem. Beslutningen om placeringen af æbletræerne bliver taget sammen med kommunens anlægsgartner, så der bevares udsigt og luft de rigtige steder.

Æbletræerne ville ikke gro

Det hele startede med, at Kristian og hans familie flyttede til Rødning i 2005. De kunne ikke få æbletræerne i deres have til at gro og kontaktede en planteskolemand i Holstebro, som kunne fortælle dem, at det var helt forkerte grundstammer, der var blevet brugt. Dette satte idéen i gang, og Kristian begyndte at vende tanker med bekendte fra byen. Der var med det samme stor interesse for sagen.

Skive Kommune har en landdistriktspolitik og et særligt landsbyudvalg, hvor der er flere borgere end politikere repræsenteret. Da først idéen fængede, lagde borgere fra Rødning den frem for udvalget, som gik ind i et samarbejde om realisering af projektet. Der blev dannet en forening, som Kristian er formand for.

"Vi begyndte i 2007 at pøde træer. Målet er 15.000 træer på 10 år, og indtil nu er 6.500 æbletræer blevet podet og plantet, så det når vi sagtens. Der er 50 km stisystem, som vi har planer om at plante æbletræer langs", siger Peder.

» Vi kender positivt til én, som er flyttet hertil på grund af vores af æbleprojekt. «

Peder Husted Laursen

Projektet har desuden organiseret et mobilt mosteri af supergod kvalitet placeret på en trailer. Anlægget er bygget af lokale borgere med de rette kompetencer.

Borgerne bakker op om projektet

"Alt dette ville ikke kunne lade sig gøre, hvis der ikke var lokal opbakning fra alle dem med de konkrete nødvendige kompetencer, f.eks. elektrikere, håndværkere osv. Da vi skulle købe mosteriet, var det med hjælp fra møbelfabrikken, som har folk, der kan tale tysk, så de kunne medvirke ved forhandlingerne. Ellers var det aldrig gået", siger Kristian.

Af byens ca. 1500 indbyggere er de 200 allerede involveret i forskellige aktiviteter i projektet, såsom podning, udplantning, vedligeholdelse af planter og mosteri, most- og cider-produktion og meget mere.

"Det er først og fremmest et projekt, der vender indad. Her er udgangspunktet at skabe et godt samfund at bo i, og så gør det ikke noget, at vi bliver kendt for det, men det er en sidegevinst og ikke hovedsagen", siger Kristian.

"Vi kender positivt til én, som er flyttet hertil på grund af vores af æbleprojekt", fortæller Peder.

Fra venstre: Kristian Ahm Hansen, formand, sælger inden for slægtsforskning og tidligere ansat i kommunen. Peder Husted Laursen, pensioneret gårdejer, barnefødt i Rødning. Ditte Staun Munch Ledet, koordinator for LAG Skive.

» Mit personlige motto er, at vi er ikke bedre end de kunder, vi har, men de er heller ikke bedre end de rammer, vi skaber for dem. «

Mikkel Gleerup

Økonomiske data

Projektets samlede budget 2.500.000 kr.

Finansiering:

LAG-Tønder 1.500.000 kr.
Egenfinansiering 1.000.000 kr.

Rømø Havn - West Coast Port of Denmark

Rømø ligger ud for den sønderjydske vestkyst ganske tæt på Tyskland. Den forholdsvis lille havn på Rømø er oprindeligt udviklet til fiskeri, men det har ikke afholdt visse personer fra at tænke store tanker om, hvad havnen alternativt kan bruges til.

Mikkel Gleerup er havnedirektør på Rømø Havn og har gjort sig en del tanker af den slags. Det ser nu ud til, at idéerne også bliver realiseret, så der skabes grundlag for en udvikling, som Rømø med al sansynlighed vil få glæde af i mange år frem i tiden.

“Da jeg startede i mit nye job, fandt jeg et visitkort fra Vestas, og jeg kontaktede dem for at afklare, hvorfor det visitkort lå der. Det viste sig, at Vestas og Rømø Havn tidligere havde været i forhandlinger om en offshore vindmøllepark, Butendiek, baseret på folkeaktier. Personerne bag Butendiek havde i mellemtiden indset, at det ikke var økonomisk muligt at gennemføre projektet uden en stærk økonomisk partner. Denne partner blev fundet i foråret 2005, hvor der blev indgået partnerskabsaftale med Airtricity om opførelse af vindmølleparken”, fortæller Mikkel.

Sammen med Rambøll søgte Rømø Havn EU-midler til et forprojekt, og allerede i forprojektets løbetid viste potentialet sig med en sådan tydelighed, at der blev skrevet kontrakt med flere virksomheder, der gerne ville købe sig plads på de kommende arealer. Som led i fase 1 udvider Rambøll havnen med 125.000 kvm bagland og 410 m kaj, og i fase 2 med yderligere 200.000 kvm bagland og 370 m kaj. Pladsen skal ifølge planerne bruges til at servicere offshore vindmøller i

den tyske sektor af Nordsøen, men også til værksteder og servicefartøjer, servicemandskab og helt andre forretningsområder, som havnen også bliver forberedt til, herunder f.eks. krydstogt, short sea shipping og forskellige typer projektlast og bulkladninger.

“Indtil for nylig har havnen kun stået på ét ben med fiskeri, hvilket har været risikabelt, og vi har lært, at den situation skal vi søge at undgå. Derfor udvikler vi en fleksibel havn, der også kan tage stykgods, containerskibe og krydstogtskibe. Vi har fra starten involveret potentielle kunder af havnen i udviklingen og dermed også kunnet skabe salg af kommende faciliteter, før vi overhovedet er gået i gang med selve udvidelserne. Det er det udviklingsprojekt, LAG-midlerne er gået til”, fortæller Mikkel.

Skaber mange nye arbejdspladser
Projektet er et resultat af udviklingsplanen for Rømø Havn. Projektets formål og aktiviteter består dels i at afdække muligheder for udbygning af havnen til læsning og håndtering af offshore vindmøller og dels i at etablere et videntcenter, der skal understøtte udviklingen og serviceringen af offshore vindmølle-satsningen.

Der er tale om en meget stor satsning, og der forventes op mod 100-150 nye arbejdspladser. Projektet har allerede fået 3 nye virksomheder til at etablere sig i området, og i 2010 forventes samlet op mod 13 nye arbejdspladser.

Og banebrydende må projektet være, for Mikkel er blevet inviteret til Tyskland og andre steder i Europa for at dele ud af de

erfaringer, man foreløbigt har gjort sig på Rømø. Og Mikkel deler gerne sine erfaringer med andre. Potentialet er stort, for flere europæiske lande har forpligtet sig til at være selvforsynende med vedvarende energi inden for en begrænset årrække. Det betyder, at der vil blive bygget et stort antal offshore vindmølleparker de kommende år, som alle skal serviceres fra et havneanlæg gearret til at tage sådanne opgaver på sig.

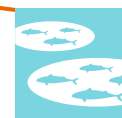
“Det er rigtig mange havvindmøller, der skal stilles op i f.eks. den tyske bugt. Der ligger et stort område i Nordtyskland, der hedder Helgoland 2. Rømø Havn ligger kun 27 sømil derfra, mens Esbjerg ligger omkring 60 sømil væk. Det kommer til at betyde meget for udgifterne til transport af servicemandskab og materiel ud til vindmøllerne”, siger Mikkel.

Om der bliver stillet møller op ud for Rømø eller lignende steder i Danmark, ved vi ikke. Det er et af de billigste steder i verden at stille vindmøller op, fordi vanddybden er begrænset. Men der er ingen konkrete planer endnu.

På billedet ses en stor bygning. Det er et tysk rederi, der allerede inden Rømø Havn er gået igang med udvidelserne, har bygget den bygning, hvorfra de vil drive deres forretning. Virksomheden har specialiseret sig i at sejle service-crew mellem havnen og vindmøllerne. Andre virksomheder er også i gang, og der er allerede bygget i alt 2000 kvm.

“Mit personlige motto er, at vi er ikke bedre end de kunder, vi har, men de er heller ikke bedre end de rammer, vi skaber for dem”, siger Mikkel.

Fra toppen: Mikkel Gleerup, havnedirektør, initiativtager til og driver på projektet. Herman Pedersen, formand for havnebestyrelsen. Flemming Skov, teknisk leder FRS. Johan Friedrichsen, direktør FRS Peter Ratchke, maritim leder FRS.

Matrikelløs Multi Paraply Arena

Midt mellem Grindsted og Varde ligger den lille by Ansager. I vide kredse er stedet kendt for Mariehaven og Musikgalleriet, der drives af Helge Engelbrecht og hans kone Marie. De mange kulturarrangementer, der foregår der, har medvirket til at sætte den lille by på det danske landkort. Nu har byen fået endnu et sted, som kan danne rammen om arrangementer, der samler byens borgere og tiltrækker turister og andre udefra.

Ansagers nye samlingssted er den Matrikelløse Multi Paraply Arena. Det er et transportabelt telt med plads til 300 personer, der kan stilles op forskellige steder i byen alt efter behov. Initiativtagerne til den nye telt-arena er Britta Buhl, Keld Hundebøl og Helge Engelbrecht.

“For 3 år siden blev jeg formand for idrætsforeningen, og til vores sommerfest måtte vi leje et telt, men det kostede over 50.000 kr. Jeg vidste, at Keld også brugte et telt ude på Fromsseier Plantage til sankthansfest for hans medarbejdere, og jeg vidste, at Helge og Marie havde ønske om et telt til større udendørs koncertarrangementer i læ for vind og vejr. Jeg overvejede derfor, om vi ikke kunne købe et i fællesskab”, fortæller Britta.

Det krævede lidt overtalelse, men det endte med at de andre kunne se, at idéen var rigtig god. Og at der var et behov og en oplagt mulighed for at skabe noget nyt sammen, som oven i købet ville blive til glæde for alle.

Keld, der kan lave konstruktioner, begyndte at beregne, hvordan teltet skulle se ud, så det både kunne stå ude på stadion, i Mariehaven, på byens torv og ude hos ham i plantagen. Det skulle være et funktionelt, særegent og æstetisk telt, som kunne give profil til byen. Keld designede randstolperne, der er lavet af varmebehandlet rødgran med rustfri stålbeslag, og tænkte ind, at det skulle kunne stilles op relativt nemt, forankres på forskellige steder og endelig pakkes på en trailer, så det kan transporteres og opbevares om vinteren.

“Det, der fik mig til at gå med, var, at vi tre kunne beslutte og udføre noget sammen. Vi kan stole på hinanden og hjælpe hinanden”, fortæller Keld.

“Dertil kommer, at vi kan låne ting af hinanden, f.eks. låner idrætsforeningen borde og stole af Helge, så vi ikke behøver at leje disse, når vi skal bruge teltet”, supplerer Britta.

Styr på økonomien og driften
De juridiske forhold omkring projektet er beskrevet i en kontrakt, hvoraf det fremgår, at idrætsforeningen ejer teltet. Desuden er der udarbejdet en kontrakt, der regulerer forholdet mellem de tre parter.

» Det, der fik mig til at gå med, var, at vi tre kunne beslutte og udføre noget sammen. Vi kan stole på hinanden og hjælpe hinanden. «

Keld Hundebøl

De tre parter har hver bidraget med 1/3 af investeringssummen til anskaffelse af teltet, og parterne har derfor lige råderet over teltet. Efter 5 år er teltet betalt, og driftsudgifterne vil blive ligeligt fordelt mellem de tre parter.

“Teltet har kostet ca. 300.000 kr. i alt plus forankringerne på pladserne. Vi søgte LAG Varde om midler, og de finansierede så den 1/3, som idrætsforeningen skulle lægge i projektet. Helge betaler 20.000 kr. om året i 5 år, og Keld har lagt sin 1/3 og mere til ved at producere og levere diverse elementer til teltet”, siger Britta.

Teltet vejer godt og vel et ton, hvor selve sejldugen vejer omkring 700 kg, og alt er lavet i bedste kvalitet.

“Vi er et telt-laug på ca. 10 personer, der har ansvaret for at rejse teltet. Man skal helst være en 4-6 stykker. Sidste år 1. maj rejste vi teltet for første gang, og der er siden blevet afholdt diskotek, sommerfest, koncerter, teater, sankthansfest, Toldmandsforeningsmøder m.v. i teltet”, fortæller Britta.

Projektet har været til gavn for rigtig mange borgere, og de mange nye aktiviteter har været med til at give bedre levevilkår. Ikke kun indbyggere i Ansager har glæde af det; der kommer folk fra hele Varde Kommune og sågar folk uden for kommunen deltager i arrangementerne.

Økonomiske data

Projektets samlede budget 331.250 kr.

Finansiering:

LAG Varde 100.000 kr.
Egenfinansiering 231.250 kr.

Fra venstre: Helge Engelbrecht, medlem af teltlauget, musiker og indehaver af Musikgalleriet. Britta Buhl, medlem af telt-lauget, afdelingssygeplejerske. Keld Hundebøl, medlem af telt-lauget, virksomhedsejer og opfinder.

Økonomiske data

Projektets samlede budgetmin. 1,5 mio. kr.

Finansiering:

LAG Vordingborg300.000 kr.
Egenfinansieringmin. 1,2 mio. kr.

AirRover (ID Flyet)

I en lejet gammel stald lidt syd for Præstø har Peter Palmbo og Mikkel A. Palmbo indrettet deres værksted. De er far og søn, og de har en mission: at få gang i flyindustrien i Danmark igen!

“Danmark har et kæmpe potentiale for at udvikle flyteknologi, fordi vi i vindmølleindustrien og forskningsinstitutioner sidder med en enorm know-how inden for avancerede plastkompositter og vingeteknologi”, fortæller Mikkel.

Mikkel og Peter er ved at bygge et fly, som de kalder AirRoveren. Det er et koncept-fly, som gør op med den konventionelle tænkning, der præger flyindustrien i dag. Det er et smukt, lille og elegant fly, der ligner en guldsmed med sin slanke midje. Flyet hører til den letteste vægtklasse og vejer 150 kg uden motor og 275 kg med alt; motor, instrumenter og det hele, og dertil kommer så pilot, 1 passager og benzin i variabel mængde oveni.

Flyet kan lande i næsten et hvilket som helst terræn, både på vandet, i sne, i græs, på asfalt m.v. Det giver mulighed for mange varierede flyveoplevelser, og det er netop pointen med dette fly. Det handler ikke om at komme hurtigt frem eller om at kunne transportere gods eller mennesker, men om at have så stor frihed i sin flyvning som overhovedet muligt.

» Vores vigtigste opgave er nu at komme i dialog med produktionsvirksomheder og investorer, som vil være med til at skabe en flyindustri i Danmark. «

Mikkel A. Palmbo

Bredt samarbejde om nyskabende projekt

Flyet har en selv bærende skalkonstruktion i avancerede plastkompositter og var ikke blevet udviklet, hvis det ikke var for samarbejdet med kompetente folk rundt omkring i Danmark. Og med sparring fra en stærk bestyrelse bestående af Nils Hall Torgersen (Væksthuset), Bonni Kryger (Wise Venture) og Jesper Boie Rasmussen (Cleantech Motors).

“Vi har et samarbejde med Ålborg Universitet om styrke- og designberegninger, med Risø's vingespecialister, med nogle af de store vindmølleproducenter om materialer, KMT Nord skibsbyggeri om tegningerne og med et hav af forskellige lokale håndværkere og mange andre”, siger Mikkel.

Tanker skal kunne flyve frit

Det koster mange penge at udvikle og bygge et fly, og det tager lang tid, når det skal foregå i fritiden. Til daglig arbejder Peter med bl.a. undervisning og hypnose, og Mikkel har sit eget filmproduktions-selskab, som giver det daglige brød. Og det har jo ikke meget med flykonstruktion at gøre.

“Vores forudsætninger for at bygge en flyvemaskine er, at vi godt kan lide at flyve, og vores største udfordring er at finde

finansiering, fordi vi ikke har de rigtige uddannelser. Vi skulle have været ingeniører, men havde vi været det, havde vi højst sandsynligt haft den samme tankegang, som afholder folk fra at kaste sig ud i ukonventionelle projekter”, siger Peter.

Peter og Mikkel har bygget videre på nogle støbeforme fra en flyentusiast på Bornholm, som opgav sit eget projekt: “Først mente jeg ikke, at de kunne bruges, da de ikke var til et fly, der kunne lande på vandet. Men så tænkte jeg, at hvis vi nu fjerner den forudsætning fra vores tænkning et øjeblik, hvad sker der så? Og så kom der alle mulige nye idéer. Nu har vi et fly, der kan lande på alle slags terræn, og på vandet som en svane. Det vil sige med “fødderne” først, hvorefter den lægger sig lige så stille til rette med “kroppen” på vandet. Vi er de eneste, der har udviklet den landingsmetode”, siger Peter.

AirRover er ikke helt klar til sin første flyvetur endnu, men det nærmer sig.

“Vores vigtigste opgave er nu at komme i dialog med produktionsvirksomheder og investorer, som vil være med til at skabe en flyindustri i Danmark”, siger Mikkel.

Nye kompetencer til lokalsamfundet

Finansieringen af projektet er delvist kommet fra LAG Vordingborg, som valgte at støtte projektet, fordi de klart kunne se værdien for lokalsamfundet. En af projektets forcer er, at der bliver samarbejdet med så mange forskellige lokale virksomheder. En anden force er de mange forskere, der er koblet på projektet, og som medvirker til et helt enormt kompetenceløft til de lokale virksomheder. Desuden har der været ansat folk på projektet i perioder, og projektet giver derudover et energiløft i lokalsamfundet, der ikke lige kan måles, men som kan mærkes.

Kort om LAG

Fødevarerministeriet støtter etablering af nye arbejdspladser og attraktive levevilkår i landdistrikter og fiskeriområder. Ordningerne er en del af Danmarks Landdistriktsprogram og Fiskeriudviklingsprogram 2007-2013 og skal give befolkningen i landdistrikterne gode muligheder for at leve i og af landdistrikterne.

Lokale aktionsgrupper (LAG) er foreninger, som driver udviklingen af landdistrikterne og fiskeriområderne i samspil med det omgivende samfund og fordeler midlerne under de to tilskudsordninger.

Gennem de lokale aktionsgrupper beslutter borgere og foreninger, hvilke udviklingsområder der skal sættes på, og indstiller de udvalgte projekter til tilskud under Landdistriktsprogrammet og Fiskeriudviklingsprogrammet.

Samarbejdet sker efter principperne i den såkaldte LEADER-metode, som har fokus på, at de centrale myndigheder alene sætter rammerne for den lokale udvikling, og at det herefter er op til det lokale partnerskab at beslutte, hvordan målene nås, og at føre aktiviteterne ud i livet. Der er årligt afsat ca. 160 mio. kr. til indsatsen.

Der er i alt 55 lokale aktionsgrupper fordelt på landdistrikter og fiskeriområder. Af disse er 39 aktionsgrupper i landdistrikter, 5 aktionsgrupper i fiskeriområder og 11 aktionsgrupper, der dækker såvel landdistrikter som fiskeriområder.

Læs mere om de lokale aktionsgrupper og Fødevarerministeriets programmer på www.landdistriktsprogram.dk og www.fiskeriudvikling.dk.

Om magasinet

De 12 projekter, der er beskrevet i dette magasin, er udvalgt af de lokale aktionsgrupper og et dommerpanel bestående af forskere, konsulenter og andre, der til daglig arbejder med udvikling af landdistrikter.

Hver af de 55 lokale aktionsgrupper i Danmark har haft mulighed for at indstille et projekt – dog kunne aktionsgrupper, der dækker både landdistrikter og fiskeriområder, indstille både et landdistriktsprojekt og et fiskeriprojekt. I alt blev der indstillet 22 projekter, og heraf udvalgte dommerpanelet 12 projekter, som skulle indgå i dette magasin. Panelet valgte projekter ud fra forskellige kriterier, såsom øget bosætning, nye arbejdspladser, eller fordi projektet er banebrydende, bygger på nye samarbejdsrelationer eller bidrager til at ændre synet på lokal udvikling.

Dommerpanelet bestod af seniorrådgiver Hanne Tanvig (Københavns Universitet), konsulent Kirsten Bruun (Landdistrikternes Hus), sekretariatschef Bjarne E. Jensen (Reg Lab), konsulent Niels Lagerroth (European Network for Rural Development) og vicedirektør Morten Lautrup-Larsen (FødevarerErhverv).

De 12 projekter i magasinet skal ikke opfattes som eksempler på, hvad der er den rigtige og den bedste måde at arbejde med landdistrikts- og fiskeriudvikling på, men derimod som inspiration og eksempler på, hvad udvikling kan være. De projekter, der ikke kom med i magasinet, kan ses på Landdistriktsprogrammets hjemmeside www.landdistriktsprogram.dk.

Danmark og EU investerer i landdistrikterne frem til 2013 samt i et bæredygtigt fiskeri. Landdistriktsprogrammet og fiskeriprogrammet skal give befolkningen gode muligheder for at leve i og af landdistrikterne og fiskeriområderne.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Landdistrikter.dk

Fiskeriudvikling.dk

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne og Den Europæiske Fiskerifond

Aktionsgrupperne er støttet af Fødevareministeriet og EU. Danmark og EU investerer i landdistrikter og bæredygtigt fiskeri.